

L'ART DEL PAGÈS

SECCIÓ DOCTRINAL, AGRONÒMICA Y BIBLIOGRÀFICA.

BREUS OBSERVACIONS JURÍDICAS

SOBRE LA ORGANISACIÓ DE LA FAMÍLIA CATALANA.

IV.

La família catalana no es una societat mercantil, ahont dega portarse lo llibre de caixa y lo de càrrech y data pera procedir á la liquidació, quan l' hora sia arribada, perque may deu arribar, exclama lo il·lustrat escriptor D. Gayetà Vidal en son opúscol «Cartas familiars sobre un assumpto trascendental.» Y tal volta á la forsa de aquest argument se deu que las nostras disposicions forals sigan mudas respecte á la societat nomenada de gananciales en Castella, que per lley regeix allí tots los matrimonis, y coneguda millor entre nosaltres ab los noms de *compras y milloras*.

L' origen dels gananciales creyem que deu buscarse entre las costums dels vissigoths que 'l importaren á la península al establirse en ella, y ab los que premiavan á llurs mares y mullers que 'ls acompanyavan á las batallas, portant los queviures y escitantlos á la brega. Si donchs la dona prenia una part tant ruda y activa en l' art de la guerra, just era que en lo botí resultant de la mateixa hi tingués participació.

Prenent en compte lo esposat, y tenint present la máxima de que la lley que no dirigis al home en las diversas circumstàncies que 'l rodejan no seria digne de tal nom, hauriam de convenir forsosament en que 'ls gananciales fan poch honor al poble que en sa l·legislació 'ls conserva.

Aixó, no obstant, pensém nosaltres que no deu condemnarse tant en absolut aytal societat, y convenim en que aixís com hi ha

molts y molts cassos que lo donar participació á la muller en totes las ganancias que bonament se adquireixen durant lo matrimoni es un error, també n' hi ha molts y molts de altres en que dita participació no pot esser mes justa y equitativa.

La condició social dels esposos, la sua fortuna, la professió del marit y aduch si 'n exerceix la muller, las condicions de aquesta y las suas virtuts y dots de mandó y bon govern, son altrás tantas circunstancias que deurian tenirse en compte en un matrimoni dat pera deduir si á la muller de bon dret y justicia li correspon la meytat en las compras y milloras—fetas—durant lo mateix.

En efecte, mentres existeixen familias en las que la muller es una rémora constant per la economia doméstica, que faltada de administració y sens interessarse gens ni mica en los negocis y empresas del marit, que ella presencia ab la major indiferencia, atreta pel luxu y vanitat, fa moltas vegadas estérils los sacrificis de aquell, se 'n troban que á las virtuts de la dona y á la sua inteligencia en lo bon govern interior de la casa 's deuen en gran part los estalvis y 'ls sobrants que venen mes tart á esser lo fonament de son desahogo y benestar; altrás n' hi ha que los tals gananciais tenen sols per fonament las pingües rendas y cuantiosos bens de un dels esposos, y per últim moltas també n' existeixen principalment en las classes obrera y jornalera, que tants y potser mes guany's aporta la muller, que lo marit pera lo passament de la casa.

Queda, donchs, sentat que mentres en uns cassos los gananciais que adquireixen los esposos durant lo matrimoni son deguts al concurs de abdós, en altres res hi té que veurer la dona, y creyém inútil manifestar que mentres en aquells seria una injusticia que á ella no se li dongués la participació que li correspon, en aquestos considerém fins immoral consemblant premi.

Per aquest motiu no podém menys de aplaudir lo mutisme que guarda lo nostre cos de dret municipal respecte á tant complexa qüestió, que per las rahons expressadas y altres que fora llarch lo enumerar, porta dividits als jurisconsults de totes las nacions, en duas escolas, no essent difícil de preveure que quedarà sempre en peu la controversia.

Lo mes sá y lo mes prudent, donchs, es lo sistema que sobre aquest particular seguim á Catalunya, deixantse com se deixa á lliure elecció y al bon criteri dels esposos lo deliberar si durant lo matrimoni deu existir ó nó entre ells la societat de gananciais, ó sia si la dona deu esser presa á compras y milloras, deliberació que

's fa per pacte exprés al otorgarse la escriptura de capitulacions matrimonials; pacte desconegut gayre bé en tot lo Principat, si se exceptuan las comarcas que forman la provincia de Tarragona, en las que es una costum inmemorial lo estipularlo, empero ab la laudable restricció casi sempre, de que la muller dega disposar precisament de la part que li correspondrà en favor dels fills y en defecte de ells á sas lliures voluntats; restricció que demostra clarament que no obstant los arrels que allí han posat los gananciales, son vistos ab recel pels graves disgustos á que pot donar lloch quan se troba una mare que no està á la altura de la sua missió.

Finalment, tenim la convicció de que si la societat de gananciales no se ha propagat més en la nostra terra, y no 's premia á la muller ab los beneficis de ella en molts cassos que aixís convindria ferse, es degut á la rémora de la liquidació que en son temps deu ferse á fi de calcular l' extensió de las ganancias, y á la repugnancia natural en divulgar los interessos y 'ls assumptos íntims que no deuen sortir may del sagrat interior de las familias, infiuinthi ademés no poch los excessius dispendis y engorrosas molestias de que va sempre acompanyada semblant liquidació, degut á las malas lleys generals de procediments que per desgracia en los temps moderns nos han sigut imposadas.

(Continuará).

JAUME RAMON Y VIDALES.

SECCIÓ D' AGRICULTURA PRACTICA.

Una nova llegúm.

Lo doctor Bretschneider, metje de la Legació russa en Pekin, envia en 1882 á la Societat nacional d' Aclimatació de Fransa, una colecció de llevors de 1.200 plantas cultivadas en l' imperi del Mitx. Entre aquestas cridavan la atenció alguns tubercles d' una classe molt apreciada en la alimentació xina.

La Societat encarregá lo cultiu d' ells á Mr. Pallinex, á qui han ausiliat en sa tasca alguns dels mes distingits agrónoms de la vehina República.

Lo resultat posat en evidencia en lo segon cultiu es que desde luego la nova llegum se vendrá en tots los mercats.

Lo sabi botanista, convensut que la denominació científica

Stachys Affinis no seria fàcilment pronunciada per las cuyneras, ha donat á eixos tubercles lo nom de *Crosnos*, prenentlo del de Crosne, poble ahont s' ha efectuat lo cultiu.

Lo *Crosnos* es essencialment rústich; accepta los terrenos de pitjors condicions; resisteix á temperaturas rigurosíssimas, y sa robustesa es tal, que no exigeix cap esmero especial de cultiu.

Son rendiment es considerable y un kilogram d' arrels arriba á donar 450 tubercles, entre grossos y petits. Dos ó tres mandets constituheixen un magnífich plat.

Com los tubercles del *Crosnos* se forman en octubre y se recolectan á partir de novembre, fàcil es deduhir lo servey que prestarán á la alimentació, obligada á lluytar durant l' hivern contra la escassetat de produhit de las hortas y la insípidesa y monotonía de las llegums secas y de las llaunas de conserva. Ofereixen, posats en vinagre, un excel·lent element pera fer *pickles*; proporcionan bons fregits, y preparats com las monjetas tendres á *la maitre d' hotel*, ó en son such, son molt útils pera hermoiseig dels rostits.

Lo gust poch accentuat, però agradable, d' aquesta llegum, recorda á la vegada lo de la alcaxofa, salsifi y de la patata.

Es fàcil y rapidíssim de cuire: s' efectúa en deu minuts, y l' únich cuydado preliminar que exigeix es rentar aquestos tubercles y tallar sas arreletas.

Aquesta tan sensilla y cómoda preparació será, sense cap dubte, molt apreciada pera la alimentació de las classes proletarias.

Avuy que las malalties de la vinya se propagan ab tanta rapidesa per tot arreu, es precís anar á la saga de plantas novas pera substituir los cultius, á fi de veure si se poden mimyar los estragos de tantas plagas y per aixó tot lo que tendeixi á la introducció de novas plantas ó millorament de procediments culturals, tindrà, com ha tingut sempre, preferencia en las planas de L' ART DEL PAGÉS.—T.

MERCATS FIRAS Y CULLITAS.

Calanda (*Baixa Aragó*).—Han acudit aljifral unas 500 cavalleries, casi totas mulas y burros. En bestiar cavallar poca cosa y lo poch no mes que regular. Algunas tranzaccions; de poch interés, sa major part.

Corbera d' Ebro.—Estém terminant la cullita d' admetlla ó sa recolecció, que á dir veritat no arriba á representar aquest any lo décim d' una cullita un poch regular. Los preus corrents son de 25 pessetas hectólitro pera la mollar y '1 de 17 pera las fortas. La avellana ha tingut per lo general un mal fi, per haverne caigut moltes al granar.

La cullita d' oliva no arribará á mitjana.

Ibiza.—S' ha comensat l' embarch de garrofas, qual cullita ha sigut enguany abundant. Lo preu es de 3 pessetas 50 céntims lo quinta.

Puigcerdá.—Los pagesos s' afanyan en recullir las patatas dels terrenos de secá, cual cullita es molt satisfactoria, tant per la calitat com per sa abundancia, de quins bons resultats s' ha obtingut una notable rebaixa en la compra d' aquest tubércle.

Aixís mateix comensan los hortelans á recullir las fruitas de tardor, las que tampoch escasseijan ni desmereixen en sos excel·lents classes de la justa fama que gosan.

S' espera que 'ls hortelans alcansarán no menos satisfactoris resultats de la cullita de fruytas d' hivern, que segueixen assahonant.

Reus.—La concurrencia no era mes que regular en lo mercat del dilluns. Las tranzaccions foren importants per mes que 'l mercat estigué encalmat y 's notés tendencia á la baixa en la major part dels fruyts de nostre pays.

Atmetlla, en la de *esperansa* de la nova cullita, pocas operaciones; se presentaren algunas mostrás que alguna d' ellas per esser classe superior obtingué 14 1/4 duros, y las regulars se col·locaren de 13 1/2 á 13 3/4 duros, tipos fluixos: no 's pagan mes enllá de 12 3/4 á 13 duros observantse pocas ganas de comprar. En *comuna*, no s' hi feu rés, se diu que la cullita d' aquesta classe, serà poch important. De *planeta*, no se n' ha vist encara. La *mollar*, ha seguit ab la mateixa calma del mercat passat; las entradas tingueren regular importancia, pero aquestos tractants han amollat un poch y 'ls tenedors hagueren de cedir á 43 pessetas y á 8 5/8 duros lo sach de 50·40 kilos, tancant lo mercat ab poca animació.

Apellana, per mes que aquest fruyt estigui de molt temps ha decantat á la baixa y segueixi la mateixa tendencia, las operaciones que s' hi fan, tenen gran importancia; numerosas y de grossas cantitats son las partidas que s' colocan, y 'ls preus apesar d' ésser baratos, baixan encara, de manera que avellana pera embarch, que es la que mes se compra, s' ha pagat á 23, 22 3/4 y fins á 22 1/2 pessetas lo sach de 58'40 kilos. Las classes bonas ó pera grá s' han pagat á 14 1/2 y 15 pessetas quartera.

Los *olis*, no tenen variació, se 'n presentan d' arriera que 's colocan als mateixos preus, de 12 3/4 á 13 rals, y 'ls d' Urgell de 14 á 15 rals; los de Reus tampoch han variat.

Se feren algunas operaciones en garrofas, pagantse las vellas á 23 rals lo quintá y las novas sobre 13 rals, haventhi pochs compradors.

Santa Coloma de Queralt.—La fira d' aquesta població no ha estat tan concorreguda com acostumava en anys anteriors, ressentintse las operaciones de la general crisis porque atravessa nostre pais.

Tortosa.—La cullita d' oli no será mes que mitjana; pero sa qualitat será molt superior, per la excelencia de la oliva.

Varias casas extranjerass se proponen realizar importantes compras, lo qual fa concebir la esperansa de que la cullita obtindrà preus elevats.

Vich.—En aquesta fira s' han fet algunas tranzaccions en bestiar, pero no de gran importancia, puix persisteix l' encalament, y per tant lo baix preu. L' únich bestiar que s' ha pagat á bon preu y ha tingut demanda, han sigut los godalls de llet, haventsen venut á 25 y 29 pessetas. De nodrissos se'n veyan pochs al firal, á conseqüencia, sens dupte, de la gran mortandat que ha causat la passa en aquest bestiar.

Los preus del mercat, son: Xexa, á 13'75 pessetas la quartera. —Forment, á 12'75. —Mestall, á 10'50. —Ségol, á 10. —Ordi, á 7. —Cibada, á 6. —Espelta, á 5. —Blatdemoro, á 9'25. —Fajol, á 10. —Fabas, á 10. —Llegum, á 13'50. —Fasols, á 10. —Mill, á 9'50. —Ciurons, á 12.

VINS.

Corbera d' Ebro.—Quan ja desconfiavam de netejar nostres cellers, s' han presentat d' improvist quatre ó cinch compradors al engrós y n' han contractat uns dos mil hectólitros, á preus varis, oscilant entre vinticinch pessetas un, de manera que casi pot donarse per terminada la campanya vinícola, per quedar ab prou feynas d' aquest caldo una existencia de doscents hectólitros, que paulatinament anirán trayent los tortosins pera 'l seu consum, segons aixís ve essent tots los anys. La cullita de verema va presentant una bona perspectiva, puig que si no será mes que regular en cantitat, promet ser excelent en calitat, excepte algun contratemps que pot sobrevenir durant lo temps que 'ls hi falta per estar en completa sahó. Segons s' afirma, van á obrirse alguns cups á rahó de 4 rals l' arroba, (poch mes de deu kilos). Aquest preu no guarda proporció ab l' actual dels vins, pero 's compren que no han d' elevarse molt mes, per la rahó de que en aquest pais, tot lo mon s' elabora 'l vi, y sols se ven en rahim lo que cómodament no cab en los cubs de cada culliter, deduhintse d' aixó que no ha de guardar lo millor pera vendre.

Falset.—Se diu que han ofert per las deu arrobas de verema 22 pessetas y mitja. Veurém que será aixó.

Garcia.—Molta desanimació per la escassés de compradors de verema, la negra 's ven á onze y dotze pessetas la carga segons classe y alcansant de dotze á quinze graus per lo regular.

Molts propietaris han de portar sos fruyts á Masroig y Mora la Nova per no haverhi aquí compradors forasters.

Gratallops.—Aquesta setmana s' ha comensat á veremar, entrant molt bona verema de 15 graus y mitj y pagántse á sis pessetas lo quintá: sembla que la cullita será regular.

Lleyda.—La verema está en tot son vigor en las principals comarcas de la provincia; ara se veuhen los estragos que en moltas d' ellas causaren los frets d' Abril y Maig. La cullita no arribará á mitjana. A tot aixó deu afegirse 'l póch preu que 'l rahim alcanza pera formarse cabal idea del mal any que espera á nostres pagesos.

Poboleda.—Han comensat ja las operaciones del veremar. Bastants compradors de rahims. Lo preu fins ara ha sigut á set pessetas. Hi ha qui diu que baixará á sis, altres que pujará.

Porrera.—Cullita bastant regular; preu en 1'25 á 1'50 pessetas los 10 kilos; graus de dols de 15 á 16

Es tanta l'abundancia de verema que hi ha hagut en alguns pobles d'aquets camps, com la Selva y Almoſter, que alguns dels propietaris, á mitj veremar, han tingut de trascolar ants del temps pera omplir de nou los cups, cosa no vista per cap dels vivents avuy dia.

Reus.—Las moſtras que 's presentaren á la venda en nostre mercat, foren moltas, representant un número considerable de cargas d'aquest caldo. Las operaciones que 's feren son importants, mes los preus son baixos de manera que 's pagaren vins á 21 y 22 pessetas y també á 23 y 24 pessetas, pero de tipos bons y de molt bon negre. Una bona partida ha sigut pagada á 26'50 pessetas. Sembla que 's nota una petita reacció favorable als preus, apesar de que las noticias dels mercats estrangers acusan molta desanimació.

Solsona.—En tota aquesta camarca s'ha perdut enterament la cullita del ví á consecuencia de las pedregadas per una part y del mildiu per altra. Lo desastre es inmens; los ceps se trovan com en plé hivern.

Valls.—Se pot donar per acabada la recolecció de la verema; en cantitat ha sigut major que la del any passat, per regla general los preus han fluctuat sobre 'ls de la setmana ultima, si be á darrera hora hi ha hagut alguna reacció per haver sortit especuladors á comprar y pagar á mes de preu corrent la verema de superior calitat.

Vilafranca del Panadés.—La cullita de vi ha sigut tan dolenta á Vilafranca del Panadés, com may se n'hagi vist pitjor; en cambi los vinicultors del vehi poble de Llorens, han anat á dita vila á comprar botas grans pera no ser suficientes las que tenian per la abundant cullita que hi ha hagut.